

БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Е. Кельджаєв,

студент 5 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Кулінська А.В.

*д.е.н., доцент, професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса*

Протягом останніх десяти років, в процесі реалізації бюджетної політики під впливом різноманітних факторів видно, що Бюджетний кодекс України передбачає уточнення діючих й введення нових понять та термінів у сферу бюджетного законодавства, конкретизацію основних функцій розпорядників бюджетних коштів та уточнення норм Бюджетного кодексу України щодо особливостей виконання бюджетів у разі несвоєчасного прийняття закону.

У 2010 році Кабінет Міністрів України вніс на розгляд Верховної Ради України зако-нопроект № 6495 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» й законопроект № 7450 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України», які передбачають приведення норм Бюджетного кодексу України у відповідність до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів. У зв'язку з цим з 01.01.2011 року в країні набув чинності новий Бюджетний кодекс України.

Так, нова редакція Бюджетного кодексу України передбачала уточнення назв деяких податків та зборів і вилучення із тексту Кодексу ряду податків та зборів у зв'язку з їх скасуванням. Втім, в процесі «бюджетної епопеї», яка триває вже декілька років, перед ухваленням головного кошторису України на 2019 рік парламент прийняв ще низку законів, котрі забезпечать основу для виконання державного бюджету. Серед них є нова версія Бюджетного кодексу України, яка, як свідчать праці провідних вітчизняних фахівців [1-3] з бюджетних питань, має низку як позитивних, так й негативних нововведень, зокрема для стимулювання соціально-економічного розвитку на місцевому рівні:

по-перше, місцеві (обласні) бюджети отримають 25 % від рентної плати за видобуток корисних копалин загальнодержавного значення, окрім нафти та природного газу, а не 0 %, як було запропоновано влітку. Як й в першому випадку, це краще, ніж пропонувалося, про-те такий перерозподіл де-факто стає фактором централізації ресурсів та потоків;

по-друге, органам місцевого самоврядування дозволяється розмішувати кошти «бюджетів розвитку» у державних банках, до цього кошти місцевого бюджету, окрім тимчасово вільних, мали знаходитись лише на казначейських рахунках. Однак, якщо місцеві органи виконавчої влади наважаться на такий крок, то втратять можливість покривати тимчасові касові розриви за рахунок Державної казначейської служби України;

по-третє, державним і комунальним вищим навчальним чи культурним закладам до-зволяється акумулювати кошти за надані послуги або кошти від отриманих грантів на раху-нках державних банків, завдяки чому, спрощується процедура використання цих коштів.

Більш того, як видно, низка положень ухваленого Бюджетного кодексу України має цілком прогресивну суть. Хоча деякі з них виписані неідеально, але при належному

доопрацюванні можуть стати хорошою основою для вдосконалення бюджетного механізму стимулювання соціально-економічного розвитку на місцевому рівні, оскільки основна частина непродуманих положень нового Бюджетного кодексу України стосується децентралізації.

Враховуючи те, що головні спірні питання Бюджетного кодексу України стосуються децентралізації влади тому, аналізуючи основні положення Кодексу можна дійти до висновку, що хоча, на перший погляд, у Бюджетному кодексі України зроблено кілька кроків до децентралізації, однак, насправді, без відповідних змін щодо Закону України «Про місцеве самоврядування», ці зміни можуть призвести до ще більшої централізації. Це буде залежати від розподілу повноважень між місцевими адміністраціями та місцевими радами в кожній конкретній області та районі.

На нашу думку, ліквідація найнижчого рівня місцевого самоврядування означатиме, що більшість людей не відчують децентралізацію на практиці, тобто вони не матимуть права голосу щодо організації базових послуг у населеному пункті чи районі міста, оскільки все буде вирішуватися на рівні району (міста), принаймні поки не будуть сформовані «об'єднані громади», на що піде чимало часу. Тим не менше, прийняті зміни надають свободи місцевим органам влади, а, отже, можуть стати відправною точкою щодо децентралізації.

У зв'язку з цим, вищеперелічена низка спірних положень Бюджетного кодексу України змушує шукати нові інструменти у відносинах із платниками податків, значна кількість із яких, у випадку бездіяльності установ державної влади і посилення тиску, може спрямувати свої фінансові потоки повз казну. Тому, Урядом у 2018 році прийнято нові рішення як необхідні кроки щодо вдосконалення реалізації бюджетного механізму стимулювання соціально-економічного розвитку на місцевому рівні, зокрема:

нова методика розрахунку трансфертів з державного до місцевих бюджетів. Раніше розрив між очікуваними доходами та видатками місцевих бюджетів, визначеними Бюджетним кодексом України, покривався за рахунок міжбюджетних трансфертів. Тому, прийняття місцевих бюджетів було можливим тільки після затвердження основного бюджету України, оскільки місцеві органи влади заздалегідь не володіли інформацією щодо належного їм обсягу трансфертів, субсидій і субвенцій. Отже, для місцевих органів влади спрощено процедуру перерозподілу фінансування між різними статтями витрат, але це не стосується освітніх та медичних субвенцій.

Таким чином, після внесення змін до Бюджетного кодексу України проблеми реалізації бюджетного механізму щодо забезпечення бездефіцитності бюджету, прозорості бюджетної політики і посилення бюджетної дисципліни в країні привертають все більшу увагу фахівців із-за впливу складових функціонального аспекту формування бюджетної політики України на забезпечення фінансової стабільності і соціально-економічного розвитку на місцевому рівні.

Література:

1. Варналий З.С. Бюджетний процес в країні: проблеми інституційного забезпечення: [монографія] / З. Варналій, Т. Бугай, С.В. Онищенко. – Полтава: ПНТУ, 2014. – 271 с.
2. Дем'янишин В.Г. Фінансова політика інвестиційно-інноваційного розвитку України: [монографія] / І.С. Гуцал, О.П. Кириленко, Т.О. Кізіма; [за ред. В.Г. Дем'янишина]. – Тернопіль: Вид-во Тернопільського національного економічного університету, 2014. – 248 с.
3. Кулінська А.В. Бюджетна безпека як умова досягнення національних соціально-економічних інтересів / А.В. Кулінська // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 4. – С. 29-34.